

Thorén Framtids skola i Karlshamn

Huvudman: info@thorenframtid.se

Rektor: bettina.gyllstrom@edu.thorenframtid.se

2022-05-20

Dnr 2020:5416

Beslut

efter kvalitetsgranskning av skolans arbete för
kvalitet i undervisningen i moderna språk –
undervisning för kommunikativ förmåga vid
Thorén Framtids skola i Karlshamn

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på **Thorén Framtid AB, skolenhetsnummer 16249641**, avseende verksamhetens kvalitet inom skolans arbete för kvalitet i undervisningen i moderna språk – undervisning för kommunikativ förmåga. Syftet med denna kvalitetsgranskning är att granska kvaliteten i några delar av undervisningen i moderna språk (i språken franska, spanska och tyska) inom ramen för språkval i grundskolan. Granskningen omfattar 30 grundskolor spridda över landet. Ett fåtal av skolorna erbjuder moderna språk via fjärrundervisning.

Granskningen ska besvara två frågeställningar:

1. I vilken utsträckning ger undervisningen i moderna språk eleverna möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga (produktion och interaktion) så att de kan använda målspråket i olika sammanhang?
2. I vilken utsträckning skapar skolan förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet som ger eleverna reella möjligheter att fullfölja sina studier i moderna språk?

Detta beslut avser Thorén Framtids skola i Karlshamn. Skolinspektionen har genomfört fyra klassrumsobservationer i språken spanska och tyska. Dessutom har intervjuer med elever, lärare och rektorn genomförts. Granskningen genomfördes 29-30 mars 2022 av utredarna Maria Lundström och Anna Ponnert. Intervjuerna och lektionsobservationerna har sammanställts i ett protokoll som kommunicerats med huvudmannen. Protokollet ligger, tillsammans med inkommen dokumentation, till grund för detta beslut. De samlade iakttagelserna från alla skolor som ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras under februari 2023.

Fakta om verksamheten

Skolan Thorén Framtid i Karlshamn ingår i en koncern, Thorén Framtid AB, som har 15 grundskolor runt om i landet. Skolan i Karlshamn är en 7-9-skola med cirka 230 elever. Skolan leds av en rektor och en biträdande rektor. Innevarande läsår erbjuder skolan tyska och spanska som moderna språk. En av tre språklärare är behörig i ämnet. Drygt 15 procent av eleverna läser svenska eller engelska istället för ett modernt språk.

Läsanvisning

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området vilket beskrivs i bilaga 1 Bedömningsområden. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 2. På varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men att utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. Skolinspektionen begär också en skriftlig redovisning av åtgärder av skolan. Om Skolinspektionen bedömer att skolan uppfyller kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framtidsytande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Thorén Framtid i Karlshamn i följande utsträckning:

Undervisningen ger elever möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga

Skolinspektionen bedömer att Thorén Framtid i Karlshamn i **flera delar** ger eleverna möjlighet att utveckla sin kommunikativa förmåga men att utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver, tillsammans med lärarna i moderna språk, finna metoder för att erbjuda eleverna större delaktighet i planering och utveckling av undervisningen samt säkerställa att lärarna själva aktivt följer upp undervisningen i syfte att utveckla den.

Skolan skapar förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet

Skolinspektionen bedömer att skolan i **hög** utsträckning skapar förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet i moderna språk.

Utifrån framtagna kvalitetskriterier har Skolinspektionens utredning inte visat annat än att verksamheten inom det granskade området fungerar väl.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **2022-11-25** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena

och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 3) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till: maria.lundstrom@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2020:5416) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område. I slutet på varje område finns en sammanfattande bedömning.

Undervisningen ger elever möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga

I detta område granskas om undervisningen i moderna språk ger eleverna möjlighet att utveckla en allsidig kommunikativ förmåga. Det handlar bland annat om att eleverna får möjlighet att formulera sig och samspela med andra i tal och skrift samt lära sig att anpassa sitt språk till olika situationer, syften och mottagare.

Lärarna har en viss undervisningsidé om hur de ska arbeta med den kommunikativa förmågan på målspråket

Granskningen visar att det varierar mellan lärare i vilken uträkning de planerar sin undervisning utifrån målet att utveckla elevernas kommunikativa förmåga. Även lärarnas arbete med att utveckla elevernas interkulturella kompetens varierar mellan att vara integrerat i undervisningsplaneringen och att ske huvudsakligen på förekommen anledning när en fråga kommer upp. Granskningen visar också att lärarna i liten utsträckning utvärderar sin undervisning fortlöpande varken tillsammans med kollegor eller tillsammans med eleverna, men att det finns några skolövergripande metoder för att reflektera över utvecklingen av undervisningen.

Lärarnas undervisningsidé kring kommunikativ förmåga

I intervju med lärarna framkommer att de, med utgångspunkt i ämnets syfte och det centrala innehållet, gör en grovplanering för hela högstadiet vilken de sedan bryter ner i pedagogiska planeringar för varje arbetsområde. Även kunskapskraven finns med i de pedagogiska planeringarna, liksom den så kallade tavelstruktur som de enats om ska användas i alla ämnen. Där ska det framgå både vad eleverna ska

göra på lektionen och vad som är lärandemålet. I intervjun med lärarna framkommer att kommunikation inte är en explicit ingrediens i planeringarna. I sitt planeringsarbete utgår någon lärare från det digitala läromedel som Thorén-koncernen gemensamt har valt att använda medan några lärare huvudsakligen skapar sitt eget material. Det framgår alltså att olika lärare planerar olika, trots koncernens och skolans gemensamma överenskommelser. Någon håller sig i stort till det digitala läromedlet och kompletterar detta med annat material såsom filmklipp, nyheter eller rörelselekar. Andra lärare använder inte det digitala materialet som de menar är rörigt, utan framställer istället mycket eget material med utgångspunkt dels i egen erfarenhet, dels utifrån ett annat läromedel i bokform. Enligt läraren räcker bokens struktur för att kvalitetssäkra undervisningens innehåll. Lärarna berättar också att de diskuterar hur undervisningen ska gå till vad gäller innehåll och variation samt hur eleverna ska bedömas.

Lärarna uppger att de kommunicerar mycket på målspråket i sin undervisning, vilket dock inte framgår vid lektionsobservationerna, där målspråksanvändningen varierar stort mellan lärarna. Någon lärare pratar målspråket en hel del och översätter också det mesta till svenska, medan andra lärare bara uttrycker enstaka ord eller meningar på målspråket. Vid lektionsobservationerna framgår att eleverna förvisso erbjuds situationer där de ska uttrycka sig på målspråket, men att de oftare väljer svenska än målspråket för att svara. Detta accepteras också av lärarna. Flera övningar som observeras under lektionerna innehåller moment där eleverna förbereder dialoger skriftligen, vilka sedan läses upp. Eleverna uppger i intervjuer att de, i muntlig produktion av målspråket, huvudsakligen läser upp sådant de skrivit, snarare än att de erbjuds möjlighet att tala fritt om något ämne. Rektorn har inte konkret följt upp i vilken utsträckning målspråket talas i klassrummet, men säger sig vara medveten om att lärarna behöver utveckla sitt arbete med att erbjuda eleverna möjligheter till just aktiv kommunikation på målspråken.

Med anledning av ovanstående rekommenderar Skolinspektionen rektorn att tillsammans med sina språklärare utveckla arbetet med aktiv målspråksanvändning i klassrummet. Såväl lärarnas egen målspråksanvändning som elevernas fria språkliga produktion behöver förstärkas. Rektorn behöver också säkerställa att elever i samtliga klassrum erbjuds samma möjligheter att höra och uttrycka sig på målspråket. I detta ingår att rektorn följer upp att planerade aktiviteter för målspråksanvändning också blir verklighet i klassrummet.

Lärarnas arbete kring interkulturell kompetens

Lärarna uppger i intervjun att de har goda förutsättningar att arbeta med att utveckla elevernas interkulturella kompetens, då de alla har erfarenheter av att ha bott i målspråksländerna. En lärare har också språket som sitt modersmål. De berättar att det faller sig naturligt att göra jämförelser mellan Sverige och svensk kultur och målspråksländerna och säger att de ofta kommenterar och jämför kulturerna. Vid en av lektionsobservationerna får eleverna exempelvis beställa på en

restaurang och de diskuterar då hur man tilltalar en kypare med ett artigare tilltal, *Sie*, än hur man tilltalar sina kompisar man äter ihop med. Oftast är det dock oplanerat, säger lärarna, som de gör interkulturella referenser och det kommer sig ofta av att något kommer upp på lektionerna eller att eleverna reagerar på något speciellt. En lärare säger dock att eftersom det finns krav på att jobba med interkulturell kompetens i styrdokumentet så tar hen upp exempelvis hur skolsystemet fungerar i målspråkslandet. Lärarna berättar också att de använder TV-serier från sina respektive länder och att de tar in Utbildningsradions material eller material från det digitala läromedlet. Samtidigt säger de, vilket också bekräftas vid lektionsobservationer, att de ibland bara tittar på filmer från målspråksländerna och inte för- eller efterarbetar dessa i någon större utsträckning utan använder dem främst som ett sätt för eleverna att få höra målspråket från andra talare och på andra dialekter än de som de själva talar. Någon lärare nämner också att de brukar lyssna på nyheter från målspråkslandet.

Eleverna uppger att deras lärare vill att de ska få med sig kulturen från målspråkslandet och att de ska kunna det moderna språket som ungdomar pratar. Därför får de också lära sig uttryck som inte står i boken. De berättar också att det händer att de jobbar med mattraditioner, hur man gör på restaurang eller att man hälsar med kindpussar i Spanien. De säger att det har hänt att de fått skriva texter om hur det är att vara student i Tyskland. Rektorn uppger att lärarna, såvitt hen vet, aktivt arbetar med jämförelser mellan hur det är i målspråksländerna och Sverige.

Lärarnas arbete med reflektion och återkoppling

I intervjun uppger lärarna att de tillsammans har ämnesträffar var fjärde vecka, men att de skulle önska att de kunde träffas tätare. Eftersom de har väldigt genomarbetade planeringar som är färdiga från terminsstarten - vilket också framgår av inskickat material som är planerat ner på kapitelnivå - finns det inte så stort utrymme att justera innehållet under pågående termin, säger lärarna. De efterfrågar inte elevernas synpunkter på undervisningens innehåll, säger de, men erbjuder dem ibland möjligheten att välja innehåll i en presentation. Lärarna säger också att de inte på något systematiskt vis låter eleverna utvärdera undervisningens genomförande, men att de små grupperna som de har möjliggör samtal om vad inom ett arbetsområde som fungerat bra och vad som inte fungerat bra. Någon lärare understryker vikten av feedback och säger att hen frågar eleverna direkt vad de tycker om en uppgift, medan en annan lärare säger att hen inte utvärderar undervisningen i moderna språk på samma sätt som hen gör i andra ämnen men att hen har en ambition att göra det framöver. Enligt den lektionsstruktur som enligt rektorn ska användas på skolan och som observeras på några lektionsbesök, finns en punkt som heter "Vad har du lärt dig idag?". Den används dock inte aktivt på någon av de genomförda lektionsobservationerna. Några besökta lektioner innehåller något som läraren kallar "Exit tickets" men dessa är inte en reflektion om lektionsin-

nehållet och huruvida eleverna har förstått det, utan snarare en slutövning där eleverna får träna genomgången ytterligare en gång. Enligt lärarna ger de dock regelbunden och återkommande återkoppling från lärarens håll till eleverna genom det ämnessamtal de har varje termin. Då pratar läraren med eleverna om betygen, men även andra frågor kan komma upp i dessa individuella samtal, säger de.

Eleverna säger att de inte får utvärdera hur undervisningen går till. De uppger att de gör enkäter ibland, men att dessa är av generell karaktär, om trivsel och arbetsro exempelvis, och de säger att de inte innehåller frågor om undervisningens innehåll och karaktär. Eleverna säger att de inte heller har fått utvärdera det digitala läromedel som skolan använder i alla ämnen, även om de tycker att det skulle behövas.

I till Skolinspektionen inskickat material framgår dock att lärarna på skolan årligen gör en betygsanalys utifrån ett antal definierade frågor, där undervisningens innehåll är en del. I detta material ber rektorn lärarna dels att identifiera vad som fungerat bra i undervisningen innevarande läsår, dels att identifiera vad de behöver utveckla i sin undervisning inför kommande läsår för att uppnå högre måluppfyllelse. Enligt rektorn har denna utvärdering lett till att de innevarande läsår arbetar mer med handledning till obehöriga lärare samt med kooperativt lärande.

Arbetsformerna stöder i viss utsträckning användande av målspråket

Vid granskningen framkommer att val av arbetsformer till viss del är gjord för att möjliggöra aktiv användning av målspråket, men att detta i mindre utsträckning manifesteras i undervisningen. Granskningen visar också att eleverna sällan har möjlighet att ha inflytande över undervisningens innehåll men att de kan påverka läxor och prov eller redovisningsformer. Det framkommer också att lärarna möter olika elevers behov av stöd eller utmaningar.

Lärarnas val av arbetsformer

I intervjun med lärare framkommer att lektionspassen planeras utifrån en ambition att de ska vara varierade. Lektionerna är ganska långa, 85 minuter, så det gäller att variera, säger lärarna. Vid lektionsobservationerna framkommer att flera moment ingår i varje lektionspass och att flera av dessa är planerade för att eleverna ska kommunicera på målspråket. Det framgår dock också att det målet inte alltid nås, dels eftersom eleverna i flera fall snabbt övergår till svenska, dels för att lärarna låter det ske och istället anpassar, eller förändrar, undervisningen utifrån elevernas övergång till att prata svenska.

Eleverna sitter i basgrupper om fyra elever, en placering som lärarna har inflytande över, men där eleverna i vissa fall fått välja någon kamrat själva, berättar de. Basgruppsmöbleringen påverkar vilka arbetsformer som väljs. Ofta får eleverna sam-

tala i par eller i små grupper, utifrån hur de är placerade i klassrummet. Om de exempelvis spelar in en film så kan det ibland handla om lite större grupper, säger lärarna. En lärare säger att hen använder sig av metoden EPA (enskild – par – alla). Lärarna berättar också om de rörelsepauser som ska finnas under ett lektionspass och säger att dess innehåll ska in i den pedagogiska planeringen även det. Vid lektionsobservationerna framkommer att rörelsepauser delvis har ett pedagogiskt innehåll, exempelvis "walk and talk" eller att eleverna övar vokabulär vid sådana avbrott, men det finns även exempel på rörelsepauser som inte innehåller någon konkret språklig produktion.

Eleverna i det ena språket uppger i intervjun att det har hänt att de har fått presentera något utifrån sitt eget intresse, medan elever i det andra språket säger att de mestadels jobbar med grundläggande språkinläring. Det förekommer sällan att lärarna systematiskt tar reda på vad eleverna är intresserade av eller vad de vill göra på lektionerna utan det som lärarna får reda på om elevernas intressen är sådant de uppfattar när de frågar om helgen eller småpratar om vad de gillar att göra, säger eleverna. Eleverna berättar också att de inte får ha så mycket synpunkter på innehållet eller planeringen av undervisningen, men de säger också att om de bett om det, så skulle de nog få lov att påverka lite. Eleverna tycker ändå att undervisningen känns relevant för dem eftersom den handlar om saker som de tror att de kommer att ha användning för, exempelvis kring studier, resor och mat i målspråkslandet. Däremot händer det att eleverna kan påverka om det blir för mycket läxor eller prov, eller att de får välja redovisningsform. Lärarna säger att eleverna kan få välja mellan alternativa sätt att presentera uppgifter eller att de kan få välja skriftlig eller muntlig redovisning av ett moment.

Lärarnas arbete med elevers olika behov av stöd och utmaningar

Enligt skolans rektor jobbar de mycket med att identifiera elevers behov av stöd eller extra anpassningar. Elevhälsogruppen träffas varje vecka och all personal har under senare år genomfört en workshop på temat elevhälsa, där de jobbade under en studiedag med att se hur de på gruppnivå kan anpassa lektionerna och undervisningen för att hjälpa så många som möjligt. Lärarna fick i workshopen lappar med alla elevers speciella behov och fick sedan gruppera dessa för att kunna upptäcka mönster. Workshopen resulterade i att de identifierade ett behov hos flera elever av mer strukturerade lektioner, vilket nu har utmynnat i en överenskommelse om vad som ska stå på tavlan vid varje lektionstillfälle, berättar rektorn. På central nivå inom koncernen finns en specialpedagog som har hållit en utbildning för specialpedagoger och speciallärare om det förebyggande arbetet. Någon lärare på skolan har också bjudit in specialpedagogen till sitt eget klassrum för att få hjälp med ledarskap och undervisningsråd, enligt rektorn.

Lärarna uppger i intervjun att det inte finns någon skillnad mellan de moderna språken och andra ämnen vad gäller arbetet med stöd och extra anpassningar. Det

som de har identifierat att eleverna behöver, får de hjälp med även i språken. En lärare säger dock att hen tror mer på det förebyggande arbetet och vill jobba mer med att hjälpa eleverna från början än att sätta in insatser när det börjat bli svårt. Eleverna berättar att lärarna alltid försöker hjälpa dem genom att förklara en gång till lite tydligare. De säger att det finns läxhjälp varje vecka och att de erbjuds uppsamlingslektioner i slutet av ett arbetsområde. De säger också att det är fritt fram att söka upp lärarna för att få hjälp utanför lektionstid. Det har hänt, säger eleverna, att någon kamrat valde repetitionsspåret istället för fördjupningsspåret när skolans åk 9-elever omgrupperades i det ena språket inför innevarande läsår, även om de också säger att de uppfattar det som att de flesta eleverna befinner sig på ungefär samma nivå.

För de elever som kommit långt i sin språkinläring finns det alltid extra uppgifter uppger både elever och lärare i intervjun. Man kan få skriva längre texter, mer utvecklade texter eller få andra extrauppgifter, säger eleverna. Det digitala läromedlet innehåller mycket att välja bland i fråga om extramaterial säger en lärare, och eleverna kan även få andra typer av uppgifter eller i något fall en roman.

Lärarna saknar till viss del en pedagogisk idé kring strategier när språket inte räcker till

Granskningen visar att några lärare ger eleverna vissa strategier för att kunna kommunicera när de inte hittar de korrekta orden. Eleverna får också några råd om hur de kan ta sig vidare när de kör fast i sin språkanvändning.

I intervjun nämner en lärare att hen använder sig av omformuleringar och kroppsspråk för att visa eleverna hur de kan förklara när orden inte räcker till. Det har också hänt att samma lärare givit eleverna svenska ord som hen inte trodde att eleverna kunde på målspråket, för att sedan få eleverna att förklara begreppet på målspråket med andra ord. En lärare använder sig av släktskap med engelskan för att förklara vissa närliggande ord. En lärare säger också att hen uppmanar sina elever att använda internationella ord och "förtyska" dem. Även eleverna uppger att deras lärare använder sig av kroppsspråk för att förklara, eller att de ska använda sig av engelskan.

Elever berättar att lärarna inte direkt lär dem strategier men att någon lärare försöker lirka med dem för att de ska komma på ordet de saknar. Flera elever säger att lärarna oftast bara säger det saknade ordet med detsamma. De berättar att de får använda vissa webbsidor för att slå upp ord. Lärarna brukar även rekommendera dem att använda det digitala läromedlet som hjälp. Men ofta frågar eleverna varandra först, säger eleverna.

Som framgår ovan, finns skillnader mellan lärares sätt att lära eleverna strategier för att komma vidare i sin språkliga kommunikation. Med anledning därav, rekommenderar Skolinspektionen rektorn att leda lärarna i moderna språk att gemensamt utveckla pedagogiska metoder kring hur man kan förmedla kunskap om olika

sätt att använda alternativa strategier när språket inte räcker till. Ett annat sätt att utveckla elevernas språkliga produktion kan vara att medvetet och systematiskt använda sig av mallar, textförlagor (goda exempel) och formeluttryck för att på så sätt ge elevernas modeller för språkproduktion, såväl skriftligen som muntligen.

Lärarna arbetar för att förebygga talängslan

I granskningen framkommer att lärarna bemöter eleverna väl och att de varierar arbetsformer på ett medvetet sätt för att skapa en trygg och tolerant miljö i klassrummet, där alla vågar prata. Lärarna arbetar också aktivt med elevernas placering i klassrummet, för att de ska kunna samtala med alla klasskamrater i olika konstellationer.

Eleverna uppger i intervjuerna att de upplever god stämning i språkgrupperna och att de känner sig trygga i klassrummet. De säger också att de tror att de elever som vill prata också vågar göra det, även om vissa elever tar större plats än andra. Men då brukar läraren ge frågor även till de som inte räcker upp, säger eleverna. Lärarna vill att alla ska säga något på lektionerna och uppmuntrar de som är blyga, men ändå utan att tvinga de elever som känner sig obekväma. Eleverna uppger också att det är självklart att man får svara fel och att lärarna i sådant fall försöker hjälpa dem, men utan att det känns pinsamt. "Ingen skrattar åt en", säger en elev. Detta blir också uppenbart vid lektionsobservationerna, där lärarna aktivt försöker få eleverna att delta i samtal och lektionsinnehåll, även om de inte alltid lyckas. Lärarna berättar att språkämnet är det enda ämnet på skolan där grupperna blandas av elever från flera klasser och att det innebär att de måste jobba en del med att skapa en god stämning. Det gör de bland annat genom att låta eleverna prata om olika saker i blandade grupper, eller genom att visa sig själva lite sårbara. En lärare som inte har svenska som modersmål berättar att hen ibland gör fel på svenska och att hen då bjuder in eleverna att rätta hen, en strategi som gör eleverna avslappnade inför sin egen språkproduktion.

Enligt eleverna styr lärarna placeringen i klassrummet, åtminstone till en början, men det kan hända att de får välja en eller några kamrater de vill sitta med. Om de blir pratiga eller stör, så kan det dock hända att lärarna flyttar runt dem igen. Det blir oftast att de samarbetar med de kamrater som de sitter nära i klassrummet uppger eleverna, men ibland jobbar de med andra kamrater om läraren grupperar dem inför en viss uppgift. Lärarna säger att de placerar eleverna enligt vissa tankar kring vem som jobbar bra ihop eller vem som har behov av visst stöd från kamrater. De arbetar också medvetet med att variera pararbete med olika gruppkonstellationer och helklassdiskussioner för att eleverna ska vara trygga med att prata med alla i klassrummet, säger lärarna.

Sammanfattande bedömning av området:

Skolinspektionens granskning visar att det varierar mellan lärare i vilken uträkning de planerar sin undervisning utifrån målet att utveckla elevernas kommunikativa förmåga. Även lärarnas arbete med att utveckla elevernas interkulturella kompetens varierar mellan att vara integrerat i undervisningsplaneringen och att ske huvudsakligen på förekommen anledning när en fråga kommer upp. Granskningen visar också att lärarna i liten utsträckning utvärderar sin undervisning fortlöpande varken tillsammans med kollegor eller tillsammans med eleverna, men att de har några skolövergripande metoder för att reflektera över utvecklingen av undervisningen. Vid granskningen framkommer att val av arbetsformer till viss del är gjord för att möjliggöra aktiv användning av målspråket, men att detta i mindre utsträckning manifesteras i undervisningen. Granskningen visar också att eleverna bara ibland har möjlighet att ha inflytande över undervisningens innehåll men att de kan påverka läxor och prov eller redovisningsformer. Det framkommer också att lärarna möter olika elevers behov av stöd eller utmaningar. Vidare visar granskningen att några lärare ger eleverna vissa strategier för att kunna kommunicera när de inte hittar de korrekta orden, men att detta arbete inte för alla lärare är en medveten och systematisk pedagogisk metod. Eleverna får också några råd om hur de kan ta sig vidare när de kör fast i sin språkanvändning. I granskningen framkommer också att lärarna bemöter eleverna väl och att de varierar arbetsformer på ett medvetet sätt för att skapa en trygg och tolerant miljö i klassrummet, där alla vågar prata. Lärarna arbetar också aktivt med elevernas placering i klassrummet, för att de ska kunna samtala med alla klasskamrater i olika konstellationer.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver, tillsammans med lärarna i moderna språk, finna metoder för att erbjuda eleverna större delaktighet i planering och utveckling av undervisningen samt säkerställa att lärarna själva aktivt följer upp undervisningen i syfte att utveckla den.

Granskningen visar att lärarna i moderna språk ibland har informella samtal med eleverna om deras intressen, men att detta i liten utsträckning får påverka den planerade undervisningen. Lärarna har inga metoder för att på ett regelbundet sätt bjuda in eleverna att påverka innehållet i undervisningen. På samma sätt saknar lärarna metoder för att systematiskt efterfråga elevernas synpunkter på sin undervisning. De lärare som undervisar i samma språk byter material med varandra, men

lärarna har få tillfällen för reflektion och samarbete i syfte att utveckla undervisningen.

Skolinspektionen rekommenderar därför rektorn att, tillsammans med sina språklärare, utveckla metoder för att göra eleverna delaktiga både i planeringen av undervisningen och i utvärderingen av denna. Ett sätt att jobba med utvärdering kan vara individuella frågor i slutet av en lektion för att se vad eleverna lärt sig under lektionen eller att erbjuda eleverna tid att reflektera tillsammans kring ett moment. Rektorn rekommenderas också att tydligare styra lärarnas arbete med reflektion över och utveckling av undervisningen.

Skolan skapar förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet

I detta område granskas skolans arbete för att skapa förutsättningar för hög kvalitet i undervisningen i moderna språk. Detta för att studierna i moderna språk ska förbli attraktiva och ge eleverna förutsättningar att fullfölja sina studier.

Moderna språk har likvärdig status som andra ämnen

Granskningen visar att ämnet moderna språk betraktas och behandlas som ett likvärdigt ämne jämfört med andra ämnen och att skolans rektor agerar aktivt för att upprätthålla ämnets status. Granskningen visar också att rektorn följer upp ämnet moderna språk, både utifrån ett undervisningsperspektiv och utifrån organisatoriska utgångspunkter.

Förutsättningar för ämnet moderna språk

I intervjuerna uppger lärarna att ämnet moderna språk har en likvärdig status som andra ämnen på skolan, möjligen med undantag för de ämnen som är behörighetsgivande till gymnasiestudier. Lärarna i språk får samma förutsättningar som lärare i andra ämnen och behandlas lika av rektorn, uppger lärarna. Några begränsningar finns dock på grund av att inte alla språklärare arbetar heltid på skolan, vilket innebär att schemat måste synkas med andra skolors säger rektorn. Det har inneburit att lärarna bara har två undervisningspass i veckan, vilket rektorn vet inte är optimalt, säger hen. Rektorn berättar dock att hen har gjort ansträngningar för att kunna öka lärarnas tjänster på skolan, bland annat genom att erbjuda dem undervisning i andra ämnen eller timmar som resursperson. Genom att de har en större tjänst på skolan får även språklärarna tillgång till rektorn och kollegorna, menar rektorn, och de kan då delta mer i det gemensamma arbetet.

Rektorn uppger också att hen medvetet prioriterar ämnet moderna språk på samma sätt som andra ämnen och att hen inför eleverna signalerar att moderna språk är viktigt bland annat genom att rektorn har samtal med elever som vill hoppa av och försöker få dem att stanna i ämnet. Rektorn säger att hen sällan tänker på att moderna språk är ett valbart ämne. Rektorn berättar att språklärarna tar plats i det kollegiala arbetet och är engagerade medarbetare trots att alla inte arbetar heltid på skolan. Även ur elevernas perspektiv har ämnet moderna språk status säger rektorn, och berättar att språklärarna är omtyckta av eleverna eftersom de ofta skojar med dem och ibland pratar målspråket med eleverna också utanför klassrummet.

Enligt rektorn fick både hen och tidigare språklärare för några år sedan signaler från gymnasieskolan att deras elever inte hade tillräckliga språkkunskaper med sig när de kom upp till gymnasiet. Detta ledde till att hela personalgruppen på skolan, inte bara språklärarna, numera för ett aktivt samtal om ämnet och är angelägna om att det ska fungera bra i de moderna språken.

I intervjuerna uppger eleverna att de tycker att ämnet moderna språk hamnar någonstans i mitten av ämnena statusmässigt. De säger att de behörighetsgivande ämnena är de viktigaste och detta vet de, säger eleverna, eftersom de har fler lektioner i dessa ämnen. Matematik undervisas de i varje dag, berättar de. Ett annat skäl till att de tänker så kring ämnenas status, är att de ämnen de har nationella prov i, verkar vara de ämnen som betraktas som viktigast av samhället, säger eleverna. När de själva rangordnar ämnena så utgår de från hur de själva tänker kring sina framtida behov och vad de behöver ha med sig till sin önskade gymnasieutbildning.

Rektorns uppföljning av ämnet moderna språk

I till Skolinspektionen inskickat material framgår att rektorn driver ett omfattande arbete kring uppföljning av sin verksamhet. Varje termin genomförs en betygsanalys utifrån ett antal frågor som alla lärare förväntas arbeta igenom och där en självreflektion kring undervisningen ingår. Enligt lärarna diskuterar de vad som har fungerat bra, vad de behöver förbättra och hur de ska gå vidare nästa läsår. Rektorn uppger också att hen gör lektionsobservationer, vilket även den biträdande rektorn och en förstelärare gör. Rektorn följer därefter upp ämnet i medarbetarsamtal och uppföljningssamtal samt är med på vissa ämnesmöten. Rektorn gör också själv en resultatanalys som i förekommande fall kan ligga till grund för pedagogiska förändringar, som exempelvis gruppförändringar (se nedan).

Arbetet för att säkra kompetens till undervisningen i moderna språk fungerar men behöver omsättas i praktisk handling

I granskningen framkommer att rektorn har organiserat det kollegiala arbetet så att språklärarna har flera tillfällen att samarbeta med varandra och med andra kollegor. Rektorn har också organiserat verksamheten så att de obehöriga språklärarna

har flera olika kollegor som på olika sätt kan stötta dem både vad gäller undervisningsplanering, material och bedömningsfrågor.

I till Skolinspektionen inskickat material framgår att skolans lärare är organiserade i arbetslag i vilka även språklärarna ingår. Därutöver finns några tillfällen för lärarna att diskutera sin undervisning, vilka organiseras av rektorn. Under en femveckorscykel har de tre ämneskonferenser och då flera lärare har två ämnen innebär det att de deltar möten med andra språklärare vid hälften av dessa träffar. Dessa träffar kan ibland vara regisserade av rektorn eller en förstelärare och handla om exempelvis ämnet, planering, undervisning eller bedömning. Ibland erbjuds lärarna möjlighet att själva ta upp det som känns angeläget. Det senaste året har träffarna fokuserat på implementeringen av Lgr 22, men tidigare kan de ha handlat om undervisningen eller bedömningsfrågor, uppger rektorn. Utöver ämnesträffarna har rektorn schemalagt mötestid för planering av undervisningen för de två lärare som är obehöriga i ett av språken, för att möjliggöra samplanering. Lärarna säger att de på dessa möten byter material. Rektorn har också kopplat ihop språklärarna med en kollega som undervisar i engelska för att där hitta pedagogiska samordningsmöjligheter för undervisningen. Lärarna tar även upp att de har "klustergrupper" där de träffar andra språklärare inom Thorén-gruppen för att diskutera undervisningen. Dessa grupper ses var sjätte vecka och då möts de olika språken var för sig. Lärarna säger att hela skolan är utvecklingsorienterad och att de för närvarande jobbar med att utveckla ledarskapet i klassrummet samt hur de överenskomna rörelseaktiviteterna som ska in varje lektionspass kan utvecklas att ha ett pedagogiskt innehåll. Det är en förstelärare som driver arbetet med rörelsepauzerna.

Rektorn berättar att skolan har haft problem med att rekrytera behöriga lärare i de moderna språken och att de därför har ett antal satsningar för att stötta de obehöriga lärare som jobbar med språkundervisningen. Detta redovisas också i de inskickade dokumenten. Alla lärare som saknar utbildning får stöd av en legitimerad kollega av vilken de får handledning i betyg och bedömning men även möjlighet att diskutera sin undervisning. Obehöriga lärare får även stöd av en förstelärare på skolan i frågor som, utöver rena undervisningsfrågor kring exempelvis grovplanering, gäller ledarskap i klassrummet. Skolans specialpedagog stöttar med handledning kring lektionsstruktur, metoder, extra anpassningar och bemötande och rektorn själv gör lektionsobservationer som följs upp med återkopplande samtal efteråt. Rektorn berättar också att de obehöriga lärarna går Skolverkets webbkurs om betyg och bedömning, för även om de inte själva sätter betygen så måste de känna till hur bedömning går till, menar rektorn. De obehöriga lärarna har också tillgång till skolportalen där de kan hämta relevant material, säger rektorn.

Med anledning av ovanstående vill Skolinspektionen påpeka att även om rektorn arbetar på flera sätt för att ge de obehöriga språklärarkollegorna relevant stöd för att på så sätt möjliggöra bra undervisning för eleverna, bör rektorn fortsätta utveckla sitt uppföljningsarbete för de obehöriga lärarna. Lektionsobservationer visar

att de skillnader som finns mellan lärare delvis handlar om att omsätta de planer som de obehöriga kollegorna får hjälp med, till att de resulterar i faktisk handling i klassrummet.

Arbetet för att främja att fler elever fullföljer sina studier i moderna språk fungerar bra

Granskningen visar att skolan har en upparbetad rutin för de elever som vill avbryta sina studier i moderna språk. Granskningen visar också att rektorn följer upp och analyserar skälen till att elever vill göra omval och att insatser sätts in för att förhindra sådana.

Rektorn beskriver i intervjun den rutin för omval som skolan har för elever som av något skäl vill byta bort det moderna språket. Eleven går till sin mentor som resonerar med eleven och skriver ner dessa tankar på en blankett varpå mentorn ringer vårdnadshavaren. Eleven pratar även med språkläraren som ska fylla i blanketten innan den lämnas till studie- och yrkesvägledaren (SYV) som ringer upp föräldrarna för att informera om konsekvenser för meritpoäng inför gymnasievalet. Därefter lyfts alla frågor om omval på elevhälsans veckomöten, där deltagarna diskuterar skälet till önskan om omval. Även lärarna beskriver denna tågorordning för omval och betonar att det är mycket svårt att få göra ett omval på skolan.

I rektorns analys av orsaker till avhoppet har hen kommit fram till att det stöd och de extra anpassningar som elever erbjudits inom ramen för det moderna språket varit tillräckliga och inte det egentliga skälet till bortvalet. Att välja bort språket har snarare berott på att eleven har många andra svårigheter eller F-varningar i andra ämnen. Detta uppger även lärarna. I intervjuer med de elever som gjort omval från språken till att läsa engelska istället, uppger samtliga att de har gjort omvalet med anledning av att det gick dåligt för dem i engelska, ett ämne som de är medvetna om behöver vara godkänt för att de ska bli behöriga till gymnasiet. Samtliga hade också fått information om att bortvalet påverkade deras meritpoäng.

Den resultatanalys som rektorn gör årligen kan ligga till grund för pedagogiska förändringar vars syfte bland annat är att färre elever ska välja bort ämnet moderna språk. En sådan förändring är den gruppförändring som gjorts i det ena språket inför innevarande läsår. På grund av flera lärarbyten i språket, fanns en spretig kunskapsnivå bland eleverna och flera elever ville hoppa av språkstudierna. Rektorn diskuterade resultatet med lärarna vilket resulterade i att eleverna fick göra en självskattning utifrån en rad frågeställningar. Rektorn gjorde sedan individuella intervjuer med samtliga elever i årskurs 8. Konsekvensen blev att de skapade två parallella spår i språket, ett repetitionsspår med grundläggande undervisning och ett fördjupande och gymnasieförberedande spår. Alla betygssteg är möjliga att nå i

båda kurserna och efter diskussion med lärare kan elever också byta mellan grupperna. Resultatet blev att de elever som ville hoppa av kursen, istället har stannat kvar och alla får betyg i ämnet.

Sammanfattande bedömning av området:

Skolinspektionens granskning visar att ämnet moderna språk betraktas och behandlas som ett likvärdigt ämne jämfört med andra ämnen och att skolans rektor agerar aktivt för att upprätthålla ämnets status. Granskningen visar också att rektorn följer upp ämnet moderna språk, både utifrån ett undervisningsperspektiv och utifrån organisatoriska utgångspunkter. I granskningen framkommer att rektorn har organiserat det kollegiala arbetet så att språklärarna har flera tillfällen att samarbeta med varandra och med andra kollegor. Rektorn har också organiserat verksamheten så att de obehöriga språklärarna har flera olika kollegor som på olika sätt kan stötta dem både vad gäller undervisningsplanering, material och bedömningsfrågor. Slutligen visar granskningen att skolan har en upparbetad rutin för de elever som vill avbryta sina studier i moderna språk samt att rektorn följer upp och analyserar skälen till att elever vill göra omval och att insatser sätts in för att förhindra sådana.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom bedömningsområdet.

På Skolinspektionens vägnar

X Mirzet Tursunovic

Mirzet Tursunovic

Beslutsfattare

Signerat av: Mirzet Tursunovic

X Maria Lundström

Maria Lundström

Föredragande

Signerat av: Maria Lundström

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredare Anna Ponnert deltagit.

Bilaga 1: Bedömningsområden

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av framtagna kvalitetskriterier, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet.

Inom respektive frågeställning granskas följande:

Frågeställning 1: I vilken utsträckning ger undervisningen i moderna språk elever möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga (produktion och interaktion) så att de kan använda målspråket i olika sammanhang?

1. Undervisningsidé kring kommunikativ förmåga på målspråket
2. Arbetsformer och stöd för användande av målspråket
3. Vägledning och arbetssätt för att pröva strategier då språket inte räcker till
4. Klassrumsklimat för att förebygga talängslan och uppmuntra användning av språket

Frågeställning 2: I vilken utsträckning skapar skolan förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet som ger elever reella möjligheter att fullfölja sina studier i moderna språk?

1. Likvärdig status kring undervisningen i moderna språk
2. Arbete för att säkra kompetens till undervisningen i moderna språk
3. Förutsättningar för fjärrundervisning i moderna språk (endast för skolor med fjärrundervisning)
4. Arbetssätt för att främja att fler elever fullföljer studier i moderna språk

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
(<https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/pagaende-inspektioner/skolans-arbete-for-kvalitet-i-undervisningen-i-moderna-sprak--undervisning-for-kommunikativ-for-maga/>)

Bilaga 2: Författningsstöd

Enligt **skollagen**¹ ska elever i grundskolan erbjudas undervisning i moderna språk. I **skolförordningen**² anges under vilka förutsättningar som undervisning ska erbjudas och anordnas i språken franska, spanska och tyska. Under vissa förutsättningar får fjärrundervisning anordnas i ämnet moderna språk i grundskolan (10 kap 4 och 8 §§ och 21 kap 2-5 §§ skollagen, 5 a kap. 2-4 §§ och 9 kap. 5-7 skolförordningen).

Frågeställning 1

Enligt **skollagen** ska det i utbildningen i grundskolan tas hänsyn till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. I skollagen föreskrivs att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Vidare anges i skollagen att elever i grundskolan ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Av skollagens framgår också att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Av **skolförordningen** framgår att eleverna genom strukturerad undervisning ska ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna ska nå de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen. Av **läroplanen** framgår att skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning. Vidare anges i läroplanen att läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande samt stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan. Därtill framgår av läroplanen att läraren tillsammans med eleverna ska planera och utvärdera undervisningen. Av läroplanen framgår också att rektorn har ansvaret för skolans resultat och, inom givna ramar, har ett särskilt ansvar för att skolans arbetsmiljö utformas så att alla elever, för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, ges aktivt lärarstöd och får tillgång till och förutsättningar att använda läromedel av god kvalitet (1 kap. 4-5 §§, 3 kap 2 § och 5 kap 3 § skollagen, 5 kap. 2 § skolförordningen, Lgr11; 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande).

Av **kursplanen**³ för ämnet moderna språk framgår att undervisningen i moderna språk syftar till att bland annat ge eleverna möjlighet att utveckla en allsidig

¹ Skollag (SFS 2010:800)

² Skolförordning (SFS 2011:185)

³ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, Kursplaner, 5.6 Moderna språk.

kommunikativ förmåga. Denna förmåga innebär att förstå talat och skrivet språk, att kunna formulera sig och samspela med andra i tal och skrift och att kunna anpassa sitt språk till olika situationer, syften och mottagare. I den kommunikativa förmågan ingår även språklig säkerhet och att kunna använda olika strategier för att stödja kommunikationen och lösa problem när språkkunskaperna inte räcker till⁴ (Lgr11; Kursplaner, 5.6 Moderna språk).

Frågeställning 2

I **skollagen** föreskrivs att det pedagogiska arbetet vid skolenheten ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas och ansvarar för att kvalitetsarbete vid skolenheten genomförs. I **läroplanen** anges att rektor ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven. Vidare har rektorn, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans de behöver och att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen (2 kap. 9 § och 4 kap. 4 § skollagen, Lgr 11; Varje skolas utveckling, 2.8 Rektors ansvar).

En elev i grundskolan ska enligt **skollagen** ges extra anpassningar om det befaras att eleven inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Särskilt stöd i grundskolan ska ges elever på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Av **läroplanen** framgår att alla som arbetar i skolan ska uppmärksamma och stödja elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd. Vidare framgår att rektorn har ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver (3 kap 5 och 7-10 §§ skollagen, Lgr; 2.2 Kunskaper, 2.8 Rektors ansvar).

⁴ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet ändras den 2 juli 2021 genom förordning SKOLFS 2021:5 som tillämpas första gången på utbildning från och med höstterminen 2022 (Lgr22).

Bilaga 3: Mall för huvudmannens redovisning

Detta formulär kan användas som stöd för er när ni redovisar hur ni har arbetat med de utvecklingsområden som Skolinspektionen har identifierat i samband med den regelbundna kvalitetsgranskningen.

Redovisningen av vidtagna åtgärder ska fastställas av huvudmannen.

Utvecklingsområde: Rektorn behöver, tillsammans med lärarna i moderna språk, finna metoder för att erbjuda eleverna större delaktighet i planering och utveckling av undervisningen samt säkerställa att lärarna själva aktivt följer upp undervisningen i syfte att utveckla den.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?